

Дехқончилик саноати: асаларичилик муаммолари

Устоз Ж. Жамолов икки кўти асалари совға қилганда Очил ака бу митти жониворлар ўзига бутун умр ҳамоҳлиқ қилади, оила дастурхонига хайру-баракат киритади, деб уйламаган эди. Эндиликда бу икки кўти асаларидан тўрт юз кўтилик йирик арихона вужудга келган, Ўзбекистон ССР халқ маорифи аълочили, ромитаник ўқитувчи Очил Элиёзов асаларичилик билан шуғуллана бошлаганига эса қарийб ўттиз йил бўлди.

ЗАХМАТКАШЛИК ДА ҲАМ парваришлаган арилардан қилинмайдиган бу оила эл дастурхонига ҳар йили 8—10 тонна шифобахш маҳсулот тортқ қилмоқда. Унинг ярмидан кўпроғини давлатга арзон нархда топширмоқда. Бундан ташқари улар ҳар йили 150—200 асалари оиласи етиштирилади ва колхоз-совхозлар, вилоят ноҳиялари, шунингдек, кўшн жумҳуриятлардан келадиган шинавандаларга сотади.

Хуллас, бир қишлоқ хонадон асаларичиликка ихтисослашган давлат хўжалигининг бешта звеноси тайёрлайдиган маҳсулотни етиштирмоқда. Ромитан районидagi асаларичилик совхозини натижаларига асосланиб бу факрни аниқроқ исботлаш мумкин.

Мазкур совхоз, вилоятдаги дастлабки асаларичилик хўжалиги эди. Бундан саккиз йил муқаддам ундан «Шофиркон» асаларичилик совхозини ажратиб чиқди. Айни маҳалда вилоятда учинчи ихтисослашган хўжалик ташкил қилинди. Бу Қорақўлдаги «Дўстлик» совхозидир.

Учала совхоз бу йил шартнома бўйича давлатга 186 тонна асал етказиб бериши керак. Бу маҳсулотнинг учдан икки қисми Ромитандаги совхоз зиммасида. Унинг иш натижалари тармоқда энг юқори саналади.

Совхозда 6 минг 720 та асалари оиласи парвариш қилинади. Ҳар бир асаларичида ўрта ҳисобда 70 кўти асалари бор. Очил ака оиласи эса 400 кўти ариани парвариш қилади. Совхозда ўтган йили ҳар кўтидан йирим килограммдан маҳсулот етиштирилган бўлса, Очил ака камиди 40 килограммдан асал олди. Бу эса бир қишлоқ хонадон совхозда меҳнат қилган деярли ўн беш кишининг маҳсулотини етиштириш деган гап. Ҳолбуки, оилада меҳнатда лавқатли кишилар кўп эмас. Очил акага турмуш ўртоғи ва ҳаммаси Бозорғул опа, икки қиз Юлдуз ва Норул эрдан беришади. Тўғри, Очил аканинг анча-мунча шоғирлари ҳам бор. Лекин бу масалалар кейинроқ қайтамиз. Ҳозир эса давлат хўжалиги ва шахсий хўжаликда иш натижалорлиги ўрта-сидиги бундай кескин фарқ сабабларини таҳлил этиб қурайлик.

Шу соҳадаги муаммолар

анчадан буён совхоз директори Тоҳир Насуллаевнинг кўнгилда мадда боғлаб ётган эканини, дарҳол дардини тўқди.

Вилоятдаги энг яхши майдонлари шахсий хўжалик ариханалари ишга қўйилган. Нафақат Бухоро, қари улар ҳар йили 150—200 асалари оиласи етиштирилади ва колхоз-совхозлар, вилоят ноҳиялари, шунингдек, кўшн жумҳуриятлардан келадиган шинавандаларга сотади.

Дарҳақиқат, вилоят ижрокомиятининг бундан бир неча йил муқаддам қабул қилган қарорига кўра, хўжа-

ликлар бедазорларга қўйилган ҳар кўти арихона учун 20 сўм, пахтазор ва полиларда 15 сўм, боғларда 10 сўм тўлашлари керак. Чунки, асалари билан чангланган экин ҳосилдорлиги анча ошади. Чунки, пахтачиликда бу ҳосилдорлиқни экиннинг навиға қараб 19—29 фоиз ошириш мумкинлиги тажрибалар асосида исботланган. Бундай тажрибалар ҳар гектар мевазорга 20 кўти, пахтазор ва бедазорга 8—10 кўти, полиз ва сабзавотга 3 кўти арихона қўйлаштириш лозимлигини ҳам кўрсатади. Бунинг учун асаларичилик хўжалигига колхоз кассасидан анча-мунча пул тўлаш керак бўлади. Шахсий асаларичи эса бунинг учун пул талаб қилмайдн, яна уни ўз паноҳига олган бригадир ёки шййлов қоровулга шифобахш маҳсулотдан тортиқ ҳам қилади.

Афсуски, маҳсулдорлик даражасининг пастлигини фақат мана шу сабаблар билан изоҳлаш нотўғри бўлади. Амалда бунга кўп омиллар — давлат хўжалигида моддий маънавиятдорликнинг пастлиги, анча-мунча сунъий-молликлар борлиги, талаб-қилиш сунъийлиги юборилганлиги ҳам ваз бўла олади.

Оила даромади

хўжаликлардаги хўжасизликка барҳам бера оладими?

Ўтган йили иш натижалари бўйича совхозда 500 кўти арихонадан план даражасидан паст ҳосил олинди. Совхозда ҳар кўтидан 14 килограмм асал олинганлар ҳам бор. Оқибатда ўртача йиллик маош 1300—1350 сўмин ташкил қилди. Эндиликда совхозда бу соҳа оила пулратиға ўтган. Жорий йилда иш ҳақининг бир ярим баравар қўлайиши кўзда тутилмоқда. Аммо маҳсулот талон-торож қилинишининг олдини олиш учун бу кам. Асаларичи пландан ташқари етиштирилган маҳсулот қий-матининг 40 фоизини мукофот тарзида олади. Ҳолос, Асал эса пахта эмас. Унинг харидори дарров топилади. Демак, қирқ фоиз мукофотни олишдан кўра маҳсулотни тўла ўзлаштириш фойдали-роқ.

Бунинг ўстига совхозда маҳсулот ярим тайёр тарзида сотилиши ҳам кони зарар. Илгари совхоз маркази қўргонда ичимлик суви муаммоси ҳал этилмаганлиги учун қадоллаш деҳқон оқиниши имкони йўқ эди. Энди сув ҳам тайёр, бино ҳам бор. Аммо технология ускуналар топилмапти.

Хўжаликда шакар таъминоти бўйича ҳам катта қийинчиликлар мавжуд. Истеъмолчи ташкилотлар унинг етарли миқдорда етказиб беришолмапти. Хўжалик раҳбарлари маҳаллий пиво заводи билан маҳсулот алмаштириб, шакар олмоқчи эдилар. Дарров бунга тақий-ловчи ташкилот топилиб қолди. Ҳолбуки, пиво заводи олинмадиган асал ҳисоби-га янги чанқоқбоди ичимлик ишлаб чиқаришни йўлга қўймоқчи эди.

Вилоятда асаларичилик ишини йўналиштириб турувчи ташкилотнинг ўзи йўқ. Ҳар бир хўжалик раҳбари ўз ёнига ўз қорилимоқда. Жумҳуриятдаги асаларичиликка ихтисослашган бирлашма бундан тўрт йил муқаддам тугатилиб, унинг ўрнига «Асал» фирмаси ташкил қилинди. Бухоро вилоятида фирманинг бир кишидан иборат вакили бор, ҳолос, Ромитандаги ва Шофиркондаги совхозлар унинг ҳисобига қирмайдн. Ромитандаги совхоз эгасиз қолган. Шофиркондаги совхоз эса ноҳияда ташкил этилган агрокомбинат ҳисобига кирган. Фақатгина Қора-

қўлда ташкил этилган янги совхозини фирма ўз қарамоғига олди.

Шунингдек, вилоят марказида фирманинг ихтисослашган магазин бор. Мулақо моллаштирилмаган чирик бир хонада жойлашган бу магазинда доимо шахсий асаларичилар тиқилиб туришади. Улар ўзларига зарур ашёларни фақат шу жойдан олишлари мумкин. Таъминотдаги қийинчиликлар туфайли улар асалари қутисини топиша, мумкин-так топилмай овоза, катта топила, мумтахта анқонинг урутидек тақчил бўлиб қолади. Яқинда магазин ва ишлаб чиқариш базаси учун вилоят маркази чегарасидаги хўжаликлардан бири ер майдони ажратди, лекин қурилиш суръати паст.

Шундай қийинчиликларга қарамай асаларичиликда шахсий сектор вакиллари кўпчиликини ташкил қилади. Вилоят матлубот союзи правленисидан олинган маълумотларга кўра, ўтган йили асаларичилардан 208,9 тонна шифобахш маҳсулот сотиб олинди, унинг деярли ярми экспортга тайёрланди. Аммо ўтказилган бактериологик анализ унинг атиги

63 тоннаси давлат стандарт талабларига жавоб беришини аниқлади. Маҳсулотдаги асосий иллат уни нотўғри сақлаш оқибатида ферментларнинг қайишиши, намлиги ва сахарозанинг қўйил-гидир. Бу эса кўпчилик асаларичиларда малака етишмас-лигидан далолат бермоқда.

Бундан келиб чиқадикн, бозор иқтисодиётига ўтиш-га ҳозирлик қўлар эканмиз, валютага баҳоланадиган асал етиштириш технология-сини аҳолига ўргатишни яхши йўлга қўйишимиз лозим. Вилоятда эса ҳатто асалари-чилар уюшмаси ҳам ташкил этилгани йўқ. Ҳолбуки, бу тўғрида вилоят ижрокомия-ти бундан уч йил муқаддам те-гишли қарор қабул қилган эди. Афсуски, унинг ижроси-нини назорат қиладиган одам йўқ.

Очил ака Элиёзов ҳа-васкор асаларичиларни ўр-ғатиш учун тажриба мактаби ташкил этиш учун бир неча марта ноҳия раҳбарларига мурожаат қилди. У бу ишни бепул ташкил қилиш, олин-диган даромадини эса бундан манфаатдор ташкилот ҳисо-бига ўтказишга тайёр. Бироқ ташаббус ҳар галтидек лоқайлиққа дуч келмоқда.

Барибир Очил ака мақ-садига эришмоқда. Фақат бу тажриба мактаби расмий ташкилотда эмас, унинг хона-донидида фойлият кўрсата-моқда. Ҳар йили мавсум бошланishi билан ўнлаб ҳа-васкорлар Очил ака атрофи-да тўпланиб, унинг ҳунари-ни ўрганишмоқда. Ҳозир-гача у юзга яқин юқори ма-лакали асаларичини етиш-тирди. Шундай мактаб бўл-ган тақдирда эса балким шо-гирдлар сони уч хоналик эмас, тўрт-беш хоналик ра-кам билан ўлчанган бўлур-ди.

Умуман, жамиятимиз мулкчилик муносабатлари-даги тафовут асаларичилик соҳасида ҳам яққол ўз ифо-дасини топишмоқда. Асалари-чилиқка ихтисослашган, аммо кам самара хўжалик-ларни қўлайитиришдан кў-ра, Очил ака, Элиёзовдек «палан»дагидан 10-15 баравар кўп маҳсулот етишти-радиган шахсий сектор вакил-ларини қўлайитириш тўғриси-да жиддий ўйлаш пайти келди. КПСС XXVIII съезди, Ўзбекистон Компартияси XXII съезди қарорлари, мулк тўғрисидаги Қонун бунинг учун кенг имкониятлар яра-тиб бермоқда.

Н. НАИМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мух-бири.

Суратда: асаларичи Очил Элиёзов оила аъзолари ва шоғирлари билан арихона-ларини кўздан кечирмоқда.
С. Полетаев олган сурат.

Яшилликка буркансин олам

ЎЗБЕКИСТОН ЎРМОНЧИЛАРИ I СЪЕЗДИ
ДЕЛЕГАТЛАРИНИНГ ЎРМОН ХЎЖАЛИГИ
БАРЧА ХОДИМЛАРИ ВА ЖУМҲУРИЯТ
ФУҚАРОЛАРИГА

МУРОЖАТИ

Журналик юртдошлар! Биз, Ўзбекистон ўрмончилари I съездининг қатнашчилари сизларга мурожаат этиб, ўрмон бойликларини муҳофаза қилиш ва уларни қайта тиклаш ишларини қўлайитиришга, жоманон ўлкамизни экология жиҳатидан соғломлаштириш тадбирларида асосий оим бўлган табиатни сақлашнинг бошқа чора-тадбирларини қўришга даъват қиламиз.

Яшил бойликлар — Ер юзиде ҳаёт учун зарур бўлган шартини сақлаб ва қайта тиклаб турадиган асосий табиий дастурлардан бири, сайёрамизнинг ўпкаси, жон-танидир. Аммо биз ҳамон ўрмонларга табиат мувозанатини тартибга солиб турувчи асосий омиллардан бири сифатида қарамаямиз, балки уларга истеъмолчилик нуқтаназар билан ёндашяпмиз. Ўрмонлар одамларга хилма-хил мева-лар, шифобахш ўтлар ҳамда бошқа маҳсулотларни сарфийлик билан ҳаёда этади. Инсон эса табиатнинг ана шу барча бебаҳо нисомларини теккига олади. Маълумки, бир гектар ердаги ўрмон бир йилда 18 миллион куб метрга ҳавони то-залайди, 5—10 тоннага қадар қарбонат ангидрид ютади, 10—12 тонна испоридин ажратиб чиқаради, 50-70 тонна чангини ушлаб қолади.

Жумҳуриятимиздаги ўрмонлар уларга нисбатан салбий таъсир оқибатида жуда ҳам ўзгариб кетган, ҳозир ўрмонлар билан қопланган майдонлар атиги беш фоиздан сал кўпроқ жойини ташкил қилади. Чорва молларни ўрмонларда доимий равишда ва тартибсиз боқиб ерларнинг нурашига ҳамда кўпгина қимматли ўсимликларнинг қам-қийиб кетишига олиб келди. Бундан ташқари, ўрмонларнинг, айниқса, арчзорларнинг табиий равишда тикланиши деярли тўхтаб қолди. Амударё ва Сирдарё бўйлаб қўзғилиб кетган ноёб тўқайзорлар йўқ бўлиб кетиш афрасиди.

СССР Олий Советининг «Мамлакатни экология жиҳатидан соғломлаштиришга доир кенгитириб бўлмайдиган чора-тадбирлар тўғрисида» қабул қилган қарори ўрмон хўжалигини юртимизни тартибга солишда қатъий қадам қилишга, Ўзбекистон делегатлари барчани мазкур ҳужжатда баён қилинган тадбирларни бажариш борасида иккони бўлган ҳамма ишларни амалга оширишга қараридир.

Жумҳуриятимизда ишлаб чиқилган ўрмонларни тиклаш ва давлат дастурида 1991—1995 йиллар мобайнида 67

Жумҳуриятимизнинг азиз фуқаролари! Халқимизда, инсон ўзидан сўнг ер юзиде ахши ном қолдириш учун, лоқал битта дарахт кўкартириб кетиши керак, деган ақолий ҳикмат бор. Меҳримизни яшил дўстларимиздан дариг тутайлик. Жумҳуриятимизда яшовчи ҳар бир кишининг ахлилик билан, вилдонан қилган меҳнати тўғрисида ўрмон бойликларини сақлаш ва қўлайитириш мумкин. Истаганимиз, олам ҳаммаша яшилликка буркансин, Авлода-жодларимиз учун қўм-қўқ ўрмонлар, ўтлоқлар ва мевали боғлар мерос қолсин.

Жумҳуриятимизнинг азиз фуқаролари!

лик иш фаолиятида кўп-лаб ёш археологик қадрларни тарбиялади. Ҳозирги кунда эса олимнинг ана шундай шоғирлариди қидирув ишларини муваққат олиб бори-шавтир. Устоз бой тажрибига эга бўлса-да, ҳар сафар янги

қидирув экспедициясига отла-нар экан, пухта тайёргарлик кўради. Аввало, «қидирув» жо-ий тарихини чуқур ўрганади, илмий асарларга қайта-қайта мурожаат этади.

Шу кунларда Замира Усмо-нова ўз шоғирларини билан янги сафарга — Қадимий Марвада олиб бориладиган қазилма ишларга йўнал-дудда. Археолог ҳамма «қидирув» ва шубҳасиз топа-ди. Ушаймакни, бу қидирув ишлари ҳам унинг археологик фаолиятида ўчмас из қолди-ради.

Зотан, бу «из» унутилавган ўзбек халқининг бой маданий меросини ўрганишда жуда-жу-да асосида.

П. СИЛИН,
жумҳурият тарихий ёдгор-ликларини муҳофаза қилиш жамиятининг жамоатчи ин-спектори.

МАСЛАҲАТЛИ ТҲИ ТАРҚАМАС

Охунбобоев номли маҳаллада кўп йиллардан буён Улуғ Ватан урушида ҳалок бўлган кишиларнинг хоти-расини абадилаштириш ҳақида гал сўзлар айтиларди-ю, лекин амалга ошмасди. Маҳалла уруш ва меҳнат вете-ранлари кенгашининг жонбозлиги орқасида бу хайрли иш рўйга чиқди.

— Хотира хибобининг ташаббускор ва яратувчи-ларига минг раҳмат, — дей-ди Фарида Хўжаева. — Уруш мени ҳам эримдан жудо қилган эди. Хаттоки ё-тиқошганимнинг хотирасини ёдлаб, унинг руҳини шод этиш учун борадиган жойим йўқ эди. Мендақалар эса қишлоқда анчагина. Шукру-ка, кеч бўлса-да гул-райҳон қўйилган бундай муқаддас жойга эга бўлди.

Шаҳидларнинг исм-ша-рифлари битилган мрамар тахта, хибоб ўртасига ўр-натилган Й. Охунбобоевнинг ҳайкали атрофида энгилан дарахтлар, турфа гуллар, бу ердаги саранжом-сарши-талини одамга яхши кайфият бағишлайди. Хибоб ма-ҳалла аҳлининг бошини қовуштирадиган навуз, ҳо-сил байрами қабил сайлар нишонланадиган ва қадим-қўвлар зиярат қиладиган масканга айланди. Бугина эмас, фаолларнинг ташаб-буси билан маҳалламизга гу-дари янада ободонлашди. Оталар чойхонасига файз, кут-баракат кирди.

— Турар жойларда тар-биявий ишларни қўлайити-радиган вақт ҳозир, — дейди маҳалла кўмитасининг раиси Шамсиддин Мухиддинов. — Биз иш фаолиятимизни ях-шилашга ҳаракат қилишми-з. Тўй-маросимлар, турли ма-таракалар тартибга солинипти, орқича ҳаракатларга чек қўйилаётгани кўпчилиққа маъқул бўлмоқда. Халқи-мизда яхши гал бор. Кен-гашли тўй — тарқамас, де-йишади. Маҳалламизда бун-га амал қилишми-з. Масалан, тўй қилладиган одам маҳал-ла кўмитаси қошидаги тўй комиссиясининг йўл-йўри-ги, маслаҳати билан иш ту-тади.

Мана йигирма йилдирки Наманган қишлоқ хўжалик техникумининг ўқитувчиси Ш. Мухиддинов маҳалла кўмитасига раис. Маҳалла-нинг обод, саранжом-сарши-та бўлишида унинг хизмати катта. Ундаги меҳнатсевар-лик, меҳрибонлик ва ҳалол-лик қабил фазилатларни ма-ҳалладошлари юксак қадр-лайдилар. У ҳаммаша одам-лар орасида бўлишга инти-лади. Инсонийлик фазилат-лари билан ёшув кескинган қалбига йўл топа олади. Н. Исоев, Т. Ҳожиматов, О. Аб-

Маҳалланг— ота-онанг

дуллаева, А. Камолов каби кўмита фаоллари билан ма-ҳалладаги ноғиронлар, вете-ранлар, Қарамон оналар ердими муҳтож оналар ҳо-лдан хабар олиб туриши-ни қанда қилмайди. Яқин-да маҳалла фаоллари кўма-гида ўн нафар ёлғиз ашай-диган оналар давлат таъми-нотиға ўтказилди. Қаровчи-сини йўқотган М. Йўлдо-шевнинг уйи хашар йўли билан бутланди.

Жинойтчиликка қарши кураш ва унинг олдини-олишда ҳам маҳалла фаол-ларининг роли катта бўла-тир. Улар қамқоқ муддати-ни ўтаб келганлар, илгари султанганлар ва тарбияси-огир ёшлар билан ишлаш-да ҳам устасна инспектори Х. Обидовнинг яқиндан ёрдам беришяпти. Ўтган

йили армия хизматидан қай-тиб йўлга қўйлашолмаган ўсмирларнинг беш нафари маҳалла кўмитаси аралашу-видан кейин шаҳар шойи газламалар қомбинатига иш-га қўйлаштирилди. Меҳ-натта ўнчалик ён бермай, юрган О. Иномов эндиликда илгор ишчи. Бундай мисол-лар кўп.

Тарбиявий ишларда ҳар бир кўмита аъзоси фаол қатнашади. Бу соҳада дин аҳллари ҳам анча актив-лашдилар. Айниқса, ма-ҳалладаги Маъзум Эшон маъити, унинг мутавадил имомларининг хизматлари катта. Ҳар қандай тақаббур, тақасалтанг ёки қайсар ўс-мир ҳам асрга тенгдош Ҳо-шимқори Отаосуповдай муъ-табар отахоннинг сўзларига қўлоқ солмасдан иложи йўқ.

Умуман маҳалла кўмита-си аҳолининг тинч ва осо-йишта яшаш, самарали иш-лаши ҳамда ёш авлоднинг қамол топиши учун кўпгина хайрли ишлар қилмоқда. Жумладан аҳолига хизмат кўрсатувчи муассасалар иш-лаб турибди. Кейинги икки йилнинг ўзида Хотира ҳиё-бонидан ташқари мева-саб-завот ва хўжалик моллари билан савдо қилладиган ма-газинлар, гўшт дўкони, ти-кувчилик устaxonаси, ав-тобус бекатлари қурилди. Ҳатто хизмат тармоқлари фаолияти маҳалла коми-тетига таҳлил қилинади-ган бўлди. Масалан яқинда-гина озиқ-овқат магазини мудири Ф. Юнусов маҳал-ла кўмитаси мажлисида хи-соб берди.

Қисқасини айтганда кў-митанинг иш фаолиятида белгиланган барча тадбир-лар бир-биридан муҳим ва долзарб. Шунинг учун ҳам маҳалламиз шаҳримизда на-мунали тарбия ўчоғи ҳи-собланади.

Ф. МИРЗАЕВ,
Ўзбекистон ССРда хиз-мат кўрсатган маданият ҳодими, шахсий пенсio-нер.
Наманган шаҳри.

Ўзбекистон пахта заводи янги ҳосилни қабул қилиб олишга тайёр. Завод жомо-аси ўз кучи билан ускуналар-ни тайёрлади, хоналарини ремонтдан чиқарди. Хо-димларга на фақат меҳнат қилиш, айни вақтда яхши дам олиш учун ҳам қўлай шарт-шаронт яратилга ало-ҳида эътибор берилди. За-водда душхоналар, сауна

ДАМ ОЛИШНИ
ҲАМ
УНУТМАДИЛАР

қурилди, дам олиш хонала-ридаги анжомлар янгилади. Ҳосилни қабул қилиб олиш мансумида барча смена-лар-га иссиқ овқат бепул бери-лади. Бунинг учун ердамчи хўжалик маҳсулот етказиб беради. У ошхонани сут, қат-ти, гўшт ва сабзавот билан таъминлайди.

(ЎЗАТАГ).

Касбини улуғлайтганлар

Ҳар бир касбнинг машақ-қати ва фороғати бор. Архео-логия ана шундай касблар-дан бири. Инсондан кучли ирода ва сабр-тоқатни талаб қилади. Айниқса, аёл киши учун бу касб янада машақ-қатли. Шунинг учунми жу-мҳуриятимизда тақилди архе-олог аёллар санокли. Лекин ўзбек аёллари ичидан ҳам энг машхур ана шундай касб эгаларининг етишиб чиққан-лигини алоҳида таъкидлаб ўтиш жоиздир. Касбнинг ма-шаққатини, аввало, интилиш, касбга бўлган қизиқиш билан-гина енгиш мумкин.

Жумҳуриятимизнинг қад-дирғоч археологларидан би-ри Замира Усмонова ҳам ҳа-миша эзгу ишларга интилиш иштинкида яшайди. Лекин археологияга бўлган қизиқиш унда жуда эрта — болалик чоғларидеяк уйғонган эди.

Замира ўрта мактабда ўқиб юрган кезларидеяк Самар-қанд шаҳридаги қашшофлар саройи қошидаги археологлар тўғрисида қатъан, у ерда олиб борилаётган қазилма ишлар тўғрисидаги маълумотларни берилиб тингларди. У тўғра-киннинг бошқа аъзолари билан биргаликда Ашхобод шаҳри яқинидаги Ниса қазмиш иш-ларида фаол қатнашди. Кўнча дунёга, ўтмишининг жуда кўп ечилимаган бизгача маълум бўлмаган сирли жумбоқларга гўё ана шундай қазилмалар-дан топишган мазий меросла-ридан жавоб топгандек бўл-ди. Тарихга бўлган кучли ин-тилиш Замиранинг келажакда-ги оидин йўлини ўша дамлар-дедек белгилла берганди. У ўз билимини тинмай оширишга интилар, биланларини тажри-бада — қазмиш ишларда қў-лашга ҳаракат қиларди. Устоз кўрмаган шоғир, ҳар маком-

неча қазилма ишларида иш-тирок этди ва илк қувончи натижаларини кўлга киритди. 1949 йилда эса Тошкент шаҳ-ридаги 37-ўрта мактабни му-ваффақиятли тамомлади, Ўрта Осиё Давлат доирлфунуни-нинг археология факультети-га ўқишга кирди. Сўнгра аспи-рантурада ўқиш ва иланиши-ни давом эттирди. Билим, тажриба-қидирув ишларида иштирок этиш ўз самарасини берди. 1969 йили илмий иши-ни муваффақиятли ҳимоя қил-ди...

Замира Усмонова Қашқадарё вилоятининг жуда кўп ҳудуд-ларида, Марв, Шахрисабз, шаҳарларининг ешини аниқ-лашдаги қазилма ишларида фидокорлиқ кўрсатди. Амир Темур ватани бўлмиш — Шах-рисабз қазилмаларидан аниқ-ланган тарихий воқеалар шар-ҳи нафақат унинг, балки фан-нинг ютуғи бўлиб қолди.

— Аёл кишига бу касб оғирлик қилмайдими? — сў-раймиз ундан. Олдинига у бироз ўйлангн турди-да, сўнг мийғинда кулмишди:

— Оғир — оғирлик қила-ди гоҳида, — деди. — Лекин осон касбнинг ўзи йўқ-ку!

Менга бу саволини жуда кўп марта беришади. Аввало, археолог бўлиш учун ҳаётнинг кўпгина ҳузур-ҳаловатларидан воз кечишга тўғри келади. Лекин «қидирганингни» топа-нингда — мақсадингга эриш-ганингда назаримда воз ке-чилган шу ҳузур-ҳаловатлар ўрнини тўлдириб юборади...

Дарҳақиқат, Замира Усмо-нова етакчи олима ва талаб-чан устоз ҳамдир. Ҳозирги кунда у Тошкент Давлат до-ирлфунунининг тарих факулъ-тети археология кафедраси-нинг мудири, ўз наъбатидея ешларга бу фаннинг сир-ас-рорларидан сёқоб беради. У ўзи иштирок этган қидирув-қазилмалардан топишган тари-хий тангалар, сопол идишлар, шаҳарларнинг тарихига онд ишлари ҳақида талабаларга атрофлича ва чуқур билим беришга ҳаракат қилади. Опа ўзининг ўттиз беш йил-

3. Усмонова иштирокидаги қидирув қазилмаларидан чиқ-қан тарихий археологик то-пиламлар.</

